

*к.н.з фізичного виховання та спорту, доцент,
кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін
Харківського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи»*

ТУРИСТИЧНА ІНДУСТРІЯ УКРАЇНИ

У багатьох країнах туризм входить у першу трійку провідних галузей держави, розвивається швидкими темпами і відіграє важливе соціальне та економічне значення.

В Україні туризм також є невід'ємною складовою економіки країни, самостійним видом економічної діяльності, що сприяє розвитку її економіки з урахуванням міжнародного досвіду організації у сфері надання туристичних послуг. Однак, нестабільна соціально-політична ситуація в країні та пов'язані з цим системні економічні кризові явища, зниження темпів розвитку промисловості; проблеми візового, митного режиму, відсутність гарантій безпеки; нестабільна ситуація на валютному ринку створюють несприятливі конкурентні умови та негативно впливають на стан вітчизняної туристичної галузі.

Для забезпечення сталого розвитку туристичної галузі в Україні, формування конкурентних переваг, а також зміцнення ринкових позицій суб'єктів туристичного бізнесу, доцільним є аналіз і визначення сучасних проблем індустрії національного туризму, а також розробка низки стратегічних заходів щодо їх розв'язання.

Завдання даної роботи включали: аналіз розвитку світового туризму; пошук та вивчення інформації, щодо стану туризму в Україні; визначення практичних рекомендацій щодо стабілізації ситуації у туристичній сфері та можливостей розвитку національного туризму в Україні.

У ХХІ ст. в розвинених країнах світу одним із найважливіших засобів стимулювання економічного і соціального розвитку регіонів, який до того ж дозволяє ефективно використовувати внутрішні ресурси, вважається розвиток туризму та рекреації. Щорічно у світі здійснюється понад 800 млн туристичних подорожей, з яких понад 52 % – у межах Європи. Частка туризму у світовому експорті товарів і послуг становить близько 13 % (в країнах ЄС – 14 %). Туристична сфера формує понад 8 % сукупного ВВП країн ЄС і забезпечує близько 11 % від їхнього щорічного економічного зростання. Кількість робочих місць у туристичній індустрії європейських країн становить близько 12 % від загальної чисельності зайнятих [2]. На туризм припадає близько 12 % загальносвітового валового продукту та 7 % світових інвестицій. Безпосередньо у сфері туристичних послуг зайнято понад 260 млн осіб, що становить 10 % працюючих. У світовій системі господарства туризм сьогодні посідає провідні позиції.

Більш ніж у 40 державах туризм є головним джерелом наповнення бюджету, а ще у 70 – однією з трьох основних статей [4].

За оцінками ВТО, ще десять років тому туризму відводилося перше місце серед галузей світового господарського комплексу за обсягом експорту товарів та послуг, і з того часу ці позиції не ослабли. Загальна кількість туристів (міжнародних і внутрішніх) з урахуванням екскурсантів становить понад третину населення земної кулі [1]. За експертними прогнозами, XXI століття буде віком туризму.

Найшвидшими темпами зростає кількість туристів в Ісландії. Протягом останніх 5 років у країнах ЄС витрати на закордонні поїздки на свята зросли на 25 %, у той час як кількість ділових поїздок збільшилася лише на 16 % [3]. Відпочинок туристів у містах збільшився на 47 %, тоді як відпочинок на морі зріс всього на 12 %, а відпочинок у сільській місцевості, навпаки, зменшився на 10 % [3].

Україна посідає одне з провідних місць в Європі за рівнем забезпеченості природними та історико-культурними ресурсами. На державному рівні проводиться адаптація вітчизняного туристичного законодавства до міжнародних норм, реструктуризується договірна база. Розвиваються міжнародні туристичні відносини через укладання двосторонніх договорів та співпрацю з провідними міжнародними інституціональними установами. Реалізуються спільні міжнародні проекти з метою збереження довкілля, поглиблення співробітництва, покращення економіко-соціального розвитку потенційно привабливих у туристичному плані регіонів.

Але поточна організація рекреаційного господарства України – незадовільна та неконкурентно спроможна на світовому ринку туристичних послуг. На сучасному стані туризму в Україні переважно позначилася радянська стратегія туристичного розвитку, спрямована на задоволення внутрішнього попиту та орієнтована на лікувально-реабілітаційну діяльність. Характерною особливістю туристичної галузі України є виражена сезонність. Основна причина такого – неготовність більшості туристичних об'єктів на гідному рівні приймати туристичний потік у міжсезоння (на відміну від зарубіжної туристичної інфраструктури), що значно знижує реалізацію туристичного потенціалу України. Тимчасова трудова зайнятість призводить до низької якості новостворених робочих місць, що не дозволяє вирішувати проблеми соціального характеру повною мірою.

В основних туристичних зонах більшість готелів була збудована декілька десятиліть тому та потребує відновлення. Нестача готельних номерів зумовлює дуже високі за міжнародними стандартами ціни на готельні послуги в Україні. Проблемним також є питання рівня послуг, що не завжди задовольняють потреби міжнародного туристичного потоку.

Серед транспортних засобів загального користування найбільшою популярністю користується автомобільне сполучення. Тому наступним фактором, що стає на заваді позиціонуванню України на міжнародному туристичному ринку – відсутність безпеки стану автомобільних доріг. Наземна інфраструктура також потребує інвестицій та оновлення.

Гармонійному розвитку галузі заважає також низька туристична культура як населення, так і туристів, а також недостатня обізнаність про економічні можливості туризму в регіонах. При залученні в Україну іноземних туристичних потоків виникають проблеми й через мовний бар'єр. Бракує висококваліфікованих спеціалістів, а участь навчальних закладів в розбудові українського туризму низька.

Наявний ланцюг туристичної пропозиції деструктивний і обмежений, зумовлений сезонністю попиту і не дозволяє повною мірою розкрити туристичний потенціал територій та отримати економічні вигоди; практично відсутні комплексні туристичні продукти.

Таким чином, стан туристичної сфери України потребує перегляду та адаптації до потреб туристичної пропозиції. Залежність цінової пропозиції туризму від зовнішніх факторів робить Україну неконкурентоспроможною на міжнародному туристичному ринку та позиціонує її як країну з високими цінами та низькою якістю послуг. Підвищення конкурентоспроможності цінової складової туристичного продукту України може бути досягнуто за умови збалансованого державного політичного курсу з ліквідації перешкод на шляху розвитку туризму та мінімізації податкових схем і створення сприятливих умов для ведення економічної, інвестиційної та інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Бурнашов І. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні на сучасному етапі / І. Бурнашов : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/183853;jsessionid=CBACCE6697D400A116E060E E2C513F8C>
2. Сайт Всесвітньої туристичної організації : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unwto.org>
3. Бондаренко О.О. Державне регулювання туризму на регіональному рівні / Збірник наукових праць «Право та державне управління» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/bondarenko2.htm
4. Дані з сайту World Travel Monitor / European Travel Monitor, 2014 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipkinternational.com/en/world-travel-monitorr/about-world-travel-monitor-r/>